

BESLUT OM INFÖRANDE AV AUTOMATISERAT BESLUTSFÖRFARANDE VID INDEXJUSTERINGAR AV SMÅBARNSPEDAGOGIKENS KLIENTAVGIFTER OCH SERVICESEDLAR OCH VID ÅRLIGA JUSTERINGAR AV SERVICESEDLAR

1 Inledning

1.1 Allmänt

I 16 § i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken föreskrivs det om indexbindning av avgifter och inkomstgränser. Indexjusteringarna görs vartannat år.

Enligt 5 § 3 mom. i lagen om småbarnspedagogik kan man inom småbarnspedagogiken ge en serviceanvändare en sådan servicesedel som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009).

I 14 § 1 mom. i lagen om klientavgifter i småbarnspedagogiken anges följande: om en kommun eller samkommun ordnar småbarnspedagogik som köpta tjänster på det sätt som avses i 5 § i lagen om småbarnspedagogik, ska för tjänsten tas ut samma avgifter som tas ut för motsvarande småbarnspedagogik som ordnas av kommunen eller samkommunen.

I 2 mom. anges att om småbarnspedagogik ordnas genom att serviceanvändaren ges en servicesedel på det sätt som avses i 5 § 3 mom. i den lag som nämns i 1 mom., får kommunen inte ta ut avgift för småbarnspedagogiken. När servicesedelns värde bestäms ska man beakta vad som föreskrivs i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården ([569/2009](#)) i 7 och 8 §.

De årliga justeringarna av servicesedlar baserar sig på ett beslut som fattats av nämnden för fostran och lärande. Nämnden för fostran och lärande har 16.5.2023 § 14 beslutat att värdet på servicesedeln inom småbarnspedagogiken justeras och förs till nämnden för beslut varje år. Det justerade värdet på servicesedeln införs från och med början av den nya verksamhetsperioden den 1 augusti.

En indexjustering av servicesedlarna görs vartannat år samtidigt som de kommunala klientavgifterna och vartannat år görs en årlig justering.

I småbarnspedagogikens verksamhetsstyrningssystem VaSa är det planerat att införa en massbeslutsfunktion för indexjustering av småbarnspedagogikens klientavgiftsbeslut och justering av servicesedlar, dvs. systemet gör de indexjusterade besluten om avgiften och värdet på en gång för alla kunder.

Inom småbarnspedagogikens klientfakturerings arbetar för närvarande flera servicesekreterare med uppgift att fatta avgifts- och värdebeslut. Av dem är en del i ett anställningsförhållande (bereder beslut) och en del i ett tjänsteförhållande (bereder och fattar beslut).

Inom verksamhetsområdet för fostran och lärande finns det ett stort behov av att övergå till automatiserat beslutsfattande när det gäller indexjustering av småbarnspedagogikens klientavgifter och servicesedlar. Indexjusteringarna av klientavgifterna tar flera månader för Ekonomiservicecentralens servicesekreterare som fattar besluten om småbarnspedagogikens klientavgifter och värdet på servicesedlarna. Införandet av automatiserat beslutsfattande minskar också risken för mänskliga misstag.

Enligt 2 kap. 7 § 17 punkten i Vanda stads förvaltningsstadga beslutar biträdande stadsdirektören, eller den som direktören förordnar, inom sitt verksamhetsområde om uppgiftsfördelningar i anslutning till ett automatiserat beslutsförfarande i enlighet med 6 a kap. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen, ifall beslutsförfarandet gäller fler än ett serviceområde. Enligt det tjänsteinnehavarbeslut som biträdande stadsdirektören för verksamhetsområdet för fostran och lärande fattat 20.5.2024 VD/3683/12.07.00/2024 fattar biträdande stadsdirektören för verksamhetsområdet för fostran och lärande beslut om införande av automatiserat beslutsförfarande.

2 Motiveringar

2.1 Dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen reglerar när det är tillåtet med automatiserade beslut med tanke på behandlingen av personuppgifter. Utgångspunkten i dataskyddsförordningen är att den registrerade ska ha rätt att inte bli föremål för ett beslut som enbart grundas på automatiserad behandling, vilket har rättsliga följder för honom eller henne eller på liknande sätt i betydande grad påverkar honom eller henne (förordningens artikel 22 punkt 1). Förbudet är ändå inte absolut, utan det finns undantag. Det är tillåtet med automatiserat beslutsfattande om beslutet är nödvändigt för ingående eller fullgörande av ett avtal mellan den registrerade och den personuppgiftsansvarige; tillåts enligt unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av eller grundar sig på den registrerades uttryckliga samtycke.

Dataskyddsförordningen förutsätter också att den personuppgiftsansvarige i samband med det automatiserade beslutsfattandet ska sörja för åtminstone följande skyddsåtgärder:

- a) den registrerade underrättas om behandlingen av uppgifter;

Den registrerade informeras om det automatiserade beslutsfattandet i ett informationsbrev om klientavgifterna och på webbsidorna under avgifter inom småbarnspedagogik och i informationshandlingen Behandlingen av personuppgifter inom småbarnspedagogiken.

Dessutom informeras det i beslutet om indexjustering eller årlig justering av servicesedlar att beslutet har gjorts automatiserat och var beslutet om införande av automatisering kan hittas, det vill säga detta beslut.

b) den registrerade erbjuder enkla sätt att kräva att människor deltar i behandlingen av uppgifter, att framföra sina synpunkter och väcka talan mot beslutet;

Omprövning av beslut som gäller småbarnspedagogikens klientavgifter och servicesedlar kan alltid begäras avgiftsfritt. Omprövning begärs av nämnden för fostran och lärande. Kunden har också alltid rätt att kräva att en människa utför justeringen.

c) de uppgifter och algoritmer som ska behandlas granskas regelbundet för att säkerställa att beslutsprocessen fungerar på det avsedda sättet, och inte leder till exempel till individdiskriminerande behandling av uppgifter.

Logiken för det automatiserade beslutsfattandet som grundar sig på lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken har definierats noggrant och dokumenterats på förhand enligt de krav i förvaltningslagen och lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (informationshanteringslagen) som trätt i kraft 1.5.2023. Personuppgifter behandlas i det automatiserade beslutsfattandet, med undantag av automatiseringen, på samma sätt som när beslutet fattas och ges manuellt.

En konsekvensbedömning av personuppgifterna har också gjorts i ärendet.

2.2 Förvaltningslagen

I Finland har det i förvaltningslagen sedan 1.5.2023 funnits en sådan nationell grund för automatiserat avgörande av förvaltningsärenden som dataskyddsregleringen förutsätter.

Enligt 53 e § 2 mom. i förvaltningslagen kan en myndighet avgöra ett ärende automatiserat, när det i ärendet inte ingår omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall eller när de i ärendet ingående omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall har bedömts av en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet. Avgöranden ska grundas på behandlingsregler som har utarbetats med stöd av tillämplig lag och förhandsprövning och som avses i 2 § 16 punkten i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen ([906/2019](#)).

Enligt paragrafens 3 mom. finns det bestämmelser om förutsättningarna för att införa ett automatiserat avgörande och det förfarande som ska iakttas vid införandet i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen.

Enligt paragrafens 4 mom. får en begäran om omprövning eller ett jämförbart rättsmedel inte avgöras automatiserat.

I indexjusteringarna och justeringarna av servicesedlar ingår inte omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall. Indexjusteringarna av klientavgifterna baserar sig på ett beslut som fattats av nämnden för fostran och lärande, vilket utgår från undervisnings- och kulturministeriets meddelande om vissa indexjusterade klientavgifter inom småbarnspedagogik. Justeringarna av servicesedlar baserar sig på ett beslut som fattats av nämnden för fostran och lärande.

Verksamhetsområdet för fostran och lärande i Vanda stad har skapat en logik för automatiserat beslutsfattande som grundar sig på lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken. Logiken

för det automatiserade beslutsfattandet har definierats noggrant och dokumenterats på förhand i Behandlingsreglerna enligt informationshanteringslagen (2 § 16 punkten i informationshanteringslagen).

Vidare enligt 53 f 1 mom. i förvaltningslagen är en förutsättning för automatiserade avgöranden att man avgiftsfritt till alla delar ska få begära omprövning av avgörandet genom en omprövningsbegäran eller ett jämförbart rättsmedel som behandlas hos den myndighet som har fattat det ursprungliga beslutet.

Omprövning av beslut som gäller småbarnspedagogikens klientavgifter eller servicesedlar kan alltid begäras avgiftsfritt. Begäran om omprövning ska lämnas in till nämnden för fostran och lärande.

Enligt 53 g § 1 mom. ska utöver vad som föreskrivs i 44 § 1 mom. av ett förvaltningsbeslut framgå om ärendet har avgjorts automatiserat samt var det beslut om införande som avses i 28 d § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen finns att tillgå.

Av beslutet framgår att ärendet har avgjorts automatiserat. I beslutet informeras också var beslutet om införande finns att tillgå (detta beslut).

2.3 Informationshanteringslagen

Det nya kapitlet 6 a i informationshanteringslagen (28 a § – 28 g §) som trätt i kraft 1.5.2023 utgör tillsammans med förvaltningslagens nya kapitel 8 b en del av den helhet som säkerställer att kraven på god förvaltningssed uppfylls, tjänsteansvaret riktas och att det finns transparens och tillräcklig kontroll vid automatiserat beslutsförfarande.

a) Dokumenteringsskyldighet (28 a §)

Det hur uppgiftsfördelningen mellan de personer som ansvarar för fullgörandet av de skyldigheter som föreskrivs i kapitlet som gäller automatiserat beslutsförfarande, ska dokumenteras. Det ska av behandlingsreglerna särskilt framgå: 1) hur det säkerställs att beslutsförfarandet är icke-diskriminerande, 2) hur ärendet utreds tillräckligt och korrekt, inklusive hörande, 3) hur avgörandet motiveras eller varför det inte behöver motiveras.

Inom verksamhetsområdet för fostran och lärande i Vanda stad har det som en del av projektet med att införa automatisering fattats ett tjänsteinnehavarbeslut, i vilket uppgiftsfördelningen har specificerats mellan följande ansvariga personer:

- en person anställd vid Vanda stad som godkänner behandlingsreglerna
- en person som ansvarar för kvalitetssäkringen
- personer som ansvarar för kvalitetskontrollen vid användningen av det automatiserade beslutsförfarandet och för identifieringen av felsituationer
- en person som fattar beslut om införande
- en person som har ansvar för att informationsskyldigheten fullgörs

- en person som gör en riskbedömning av processen

I behandlingsreglerna framförs bland annat antagande av förordningar för automatiserat beslutsfattande, fastställande av klientavgifter eller värdet på en servicesedel i ett nytt beslut och överföring av ärendet till att avgöras manuellt.

I behandlingsreglerna anges också hur det säkerställs att beslutsförfarandet är icke-diskriminerande, hur ärendet utreds tillräckligt och korrekt och hur avgörandet motiveras eller varför det inte behöver motiveras. Med stöd av behandlingsreglerna är det möjligt att visa att det har funnits förutsättningar för införande av automatisering i enlighet med de lagar som anges i detta beslut om införande.

b) Kvalitetssäkring (28 b §)

Innan ett automatiserat beslutsförfarande införs och när förfarandet ändras under användningstiden ska det säkerställas att förfarandet motsvarar den dokumentation som utarbetats om beslutsförfarandet. Ett gott språkbruk ska också säkerställas i automatiserat upprättade handlingar som ges till en part. De centrala åtgärderna inom kvalitetssäkringen ska dokumenteras. Myndigheten ska utse en person som ansvarar för kvalitetssäkringen av det automatiserade beslutsförfarandet.

I samband med godkännandet av dokumentationen har det kontrollerats att beslutsförfarandets är lagenligt. Verksamhetsområdet för fostran och lärande i Vanda stad har säkrat att det automatiserade beslutsförfarandet följer den utarbetade dokumentationen genom ett intensivt samarbete mellan de aktörer som ansvarar för utvecklingen och de aktörer som ansvarar för lagenligheten. Verksamhetsområdet för fostran och lärande i Vanda stad har tillsammans med tjänsteleverantören under utvecklingsfasen testat att beslutsförfarandet motsvarar de behandlingsregler som konstaterats vara lagenliga. Beslut som är sakliga, tydliga och begripliga säkerställer att förutsättningarna för ett gott språkbruk uppfylls.

c) Kvalitetskontroll och hantering av felsituationer (28 c §)

En myndighet ska övervaka kvaliteten och innehållets felfrihet i ärenden som avgörs automatiserat och efter införandet hantera de risker som är förknippade med det automatiserade beslutsförfarandet. Myndigheten ska utan dröjsmål vidta korrigeringsåtgärder, om det i ett automatiserat beslutsförfarande upptäcks ett fel som kan inverka på innehållet i avgörandet. Ett fel som upptäckts, felets konsekvenser och åtgärderna för korrigeringsåtgärder ska dokumenteras. Särskilda bestämmelser gäller för korrigeringsåtgärder i myndighetens avgöranden. Myndigheten ska utse en person som ansvarar för kvalitetskontrollen av det automatiserade beslutsförfarandet och för hanteringen av felsituationer.

Verksamhetsområdet för fostran och lärande i Vanda stad har dokumenterat hur kvalitetssäkringen genomförs efter att beslutsförfarandet införts. Kvalitetssäkringen genomförs på samma sätt som vid ”normala” manuella avgifts- och värdebeslut. Planeraren inom småbarnspedagogiken får rapporter över de beslut som skickats till utskrift, och dessa kontrolleras.

Verksamhetsområdet för fostran och lärande i Vanda stad har också dokumenterat hur felsituationer hanteras. Felen överförs till en separat fellista som görs manuellt. Likaså om kunden kontaktar den som fattat beslut om klientavgiften angående avgiftsbeslutet eller gör en begäran om omprövning utreds situationen manuellt.

d) Informering (28 e §)

En myndighet ska offentliggöra gällande beslut om införande på sin webbplats i det allmänna datanätet. Myndigheten ska utifrån den dokumentation som avses i 28 a § 2 mom. och beslutet om införande informera om automatiserat avgörande av ärenden inom sitt verksamhetsområde, grunderna för att använda det automatiserade beslutsförfarandet och andra uppgifter som är centrala med avseende på kundens rättigheter. Uppgifterna ska offentliggöras på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet.

Detta beslut offentliggörs på Vanda stads webbsidor. Det informeras om automatiserat beslutsförfarande på Vanda stads webbsidor i samband med småbarnspedagogikens avgifter. I informationshandlingen om behandling av personuppgifter inom småbarnspedagogiken informeras det också om det automatiserade beslutsförfarandet.

e) Användning av uppgifter (28 f §)

En myndighet ska på grundval av en riskbedömning se till att det genom lämpliga tekniska åtgärder säkerställs att de uppgifter som används vid automatiserat avgörande är uppdaterade och felfria.

Klientavgiften för barnets småbarnspedagogik eller servicesedelns värde fastställs enligt familjens bruttoinkomster. Familjerna ombeds göra en inkomstutredning via VaSa-tjänsten då barnet börjar i småbarnspedagogiken och om familjens inkomster förändras minst 10 procent. Klientavgiften baserar sig på inkomsterna för en vårdnadshavare/vårdnadshavarna och vårdnadshavarens eventuella make/maka som bor på samma adress. Familjens båda vuxna ska personligen ge sitt samtycke till att inkomstregistret får användas.

f) 28 g §: Offentligt anställda arbetstagares tjänsteansvar

På offentligt anställda arbetstagare hos en myndighet tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar för tjänstemän när de sköter uppgifter som avses i detta kapitel, fränsett bestämmelserna om avsättningspåföljd.

Som en del av införandeprojektet har det fattats ett tjänsteinnehavarbeslut där uppgiftsfördelningen mellan de ansvariga har specificerats.

3 Förteckning över handlingar som ligger till grund för beslutet om införande

Behandlingsregler

Acceptanstrapport

Beskrivning av uppgiftsfördelningen mellan ansvariga personer

Konsekvensbedömning av personuppgifterna

Kvalitetskontroll av det automatiserade beslutsförfarandet och hantering av felsituationer

Riskhantering av automatiserat beslutsförfarande

4 Införande

Det automatiserade beslutsförfarandet enligt detta beslut om införande planeras att införas 3.6.2024.

5 Beslutsfattare

Anders Vikström

tf, biträdande stadsdirektör, Verksamhetsområdet för fostran och lärande

Datum för godkännandet av beslutet: 31.5.2024

6 Närmare information

Närmare information om användningen av automatiserat beslutsförfarande:

varhaiskasvatuksen.asiakasmaksut@vantaa.fi

telefonjänst mån.–fre. kl. 9–11.30 tfn 09 839 2200